

Η Αξιολόγηση της Αφασίας και των Συναφών Διαταραχών

Προσαρμογή και Στάθμιση της Συνοπτικής Μορφής
της Διαγνωστικής Εξέτασης της Βοστώνης για την Αφασία
στα Ελληνικά

Η Αξιολόγηση της Αφασίας και των Συναφών Διαταραχών

Προσαρμογή και Στάθμιση της Συνοπτικής Μορφής
της Διαγνωστικής Εξέτασης της Βοστώνης για την Αφασία
στα Ελληνικά

Harold Goodglass, PhD

Edith Kaplan, PhD

Barbara Barresi, PhD

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Λάμπρος Μεσσήνης

Ευγενία Παναγέα

Παναγιώτης Παπαθανασόπουλος

ΙΑΤΡΕΙΟ ΜΝΗΜΗΣ – ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

Ανδρέας Καστελλάκης

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

The Assessment of Aphasia and Related Disorders

Third Edition

Harold Goodglass, PhD

Ιατρικό Κέντρο Βετεράνων της Βοστώνης & Ερευνητικό Κέντρο για την Αφασία του Πανεπιστημίου της Βοστώνης, Τμήμα Νευρολογίας,
Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Βοστώνης

με τη συνεργασία των

Edith Kaplan, PhD

Τμήμα Νευρολογίας, Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Βοστώνης και Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου του Suffolk

και **Barbara Barresi, PhD**

Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχιατρικής και Επιστημών Συμπεριφοράς, Πανεπιστήμιο Northwestern, Σικάγο

Η αξιολόγηση της αφασίας και των συναφών διαταραχών

Επιστημονική Επιμέλεια:

Λάμπρος Μεσσήνης

Κλινικός Νευροψυχολόγος, Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Πατρών
Υπεύθυνος Ιατρείου Μνήμης – Νευροψυχολογίας της Νευρολογικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Πατρών
Διδάσκων Τμήματος Λογοθεραπείας ΑΤΕΙ Πατρών

Ανδρέας Καστελλάκης

Αναπλ. Καθηγητής Ψυχοφυσιολογίας, Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

Ευγενία Παναγέα

Λογοθεραπεύτρια – Λογοπαθολόγος, Ιατρείο Μνήμης – Νευροψυχολογίας της Νευρολογικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Πατρών

Παναγιώτης Παπαθανασόπουλος

Καθηγητής Νευρολογίας, Διευθυντής Νευρολογικής Κλινικής Πανεπιστημίου Πατρών

Αγγλική έκδοση:

2001 by PRO-ED, Inc.
8700 Shoal Creek Boulevard
Austin, Texas 78757-6897
www.proedinc.com

Πρώτη έκδοση στα ελληνικά: Ιούλιος 2013

ISBN: 978-960-98400-7-1
Εκδόσεις GOTSIS

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία:

Ταχύτυπο
Τηλ.: 2610 461.780
E-mail: info@tachytypo.gr

Κεντρική διάθεση:

Τηλ.: 2610 226.453 - Fax: 2610 226.690
E-mail: gnosis@otenet.gr
URL: <http://www.gotsispublications.gr>

Σύμφωνα με το Ν.2121/1993, απαγορεύεται η συνολική ή αποσπασματική αναδημοσίευση του βιβλίου αυτού ή η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε μέσον, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Πρόλογος Συνοπτικής Ελληνικής Μορφής της Διαγνωστικής Εξέτασης της Βοστώνης για την Αφασία (ΔΕΒΑ-ΣΜ)

Είναι γνωστό ότι τα τελευταία χρόνια έχει συντελεσθεί σημαντική πρόοδος στη δημιουργία νέων νευροψυχολογικών εργαλείων, αλλά και την προσαρμογή και στάθμιση στα ελληνικά γνωστών νευροψυχολογικών δοκιμασιών, κατάλληλων για την ελληνική γλώσσα και κουλτούρα. Με την εκπαίδευση στην Ελλάδα όλο και περισσότερων νευροψυχολόγων, και την επιστροφή πολλών άλλων από το εξωτερικό με μεταπτυχιακή ή διδακτορική εκπαίδευση στη νευροψυχολογία, τα εργαλεία αυτά είναι πολύ χρήσιμα τόσο για κλινική αλλά και ερευνητική χρήση. Υπάρχουν ωστόσο, και άλλοι επαγγελματίες υγείας όπως οι λογοπαθολόγοι (λογοθεραπευτές) που κάνουν συχνά χρήση πολλών κοινών εργαλείων με τους κλινικούς νευροψυχολόγους. Άλλωστε, από τη στιγμή που κάποιος πρέπει να βασιστεί στη γλώσσα, για να αξιολογήσει και άλλους γνωστικούς τομείς, είναι αυτονόητο ότι πριν από τη συναγωγή συμπερασμάτων που έχουν σχέση με τους υπόλοιπους γνωστικούς τομείς, θα πρέπει πρώτα να αξιολογηθεί η γλωσσική επάρκεια. Ορισμένα από αυτά τα εργαλεία, και κυρίως αυτά που αξιολογούν τη γλώσσα, θεωρούνται πιο κατάλληλα προς χρήση από τους λογοπαθολόγους, οι οποίοι θεωρούνται στα περισσότερα κλινικά ή θεραπευτικά πλαίσια υπεύθυνοι για την αξιολόγηση, διάγνωση, θεραπευτική σύσταση και αποκατάσταση των γλωσσικών διαταραχών.

Ένα εργαλείο με κοινή χρήση από κλινικούς νευροψυχολόγους και λογοπαθολόγους είναι η *Διαγνωστική Εξέταση της Βοστώνης για την Αφασία – ΔΕΒΑ (Boston Diagnostic Aphasia Examination – BDAE των Goodglass, Kaplan & Baressi, 2001)*. Το εργαλείο αυτό αποτελεί μια περιεκτική (πλήρη) συστοιχία γλωσσικών δοκιμασιών ιδιαίτερα χρήσιμη για την αξιολόγηση ασθενών με αφασικά σύνδρομα, που μπορεί να φανεί χρήσιμο όχι μόνο σε λογοπαθολόγους και κλινικούς νευροψυχολόγους, αλλά και νευρολόγους. Η ΔΕΒΑ, δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά το 1972, και παρέμεινε ουσιαστικά αμετάβλητη μέχρι σήμερα. Έχει δια-

τηρήσει έναν υψηλό βαθμό δημοφιλίας, τον οποίο απέκτησε σε σύντομο διάστημα μετά τη δημοσίευσή της. Το 1983, δημοσιεύτηκε η δεύτερη έκδοση της ΔΕΒΑ, και το 2001, η τρίτη αναθεωρημένη έκδοση που είχε επηρεαστεί σημαντικά από τις πιέσεις που είχε δεχτεί το πεδίο αξιολόγησης της αφασίας για να αλλάξει προς μια σειρά κατευθύνσεων. Η ανάπτυξη της σύγχρονης νευρογλωσσικής έρευνας είχε ευαισθητοποιήσει τους κλινικούς και τους ερευνητές σε μια σειρά παραμέτρων της γλωσσικής επίδοσης οι οποίες είτε δεν επισημαίνονταν είτε αξιολογούνταν ανεπαρκώς σε προγενέστερες εκδόσεις της ΔΕΒΑ, με αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας περιεκτικότερης, και πιο σχολαστικής συστοιχίας δοκιμασιών. Από την άλλη, οι πιέσεις για την επίτευξη μιας λιγότερο χρονοβόρας αλλά αποτελεσματικής μορφής οδήγησε στην δημιουργία μιας συνοπτικής μορφής (BDAE - Short Form), η οποία ωστόσο, τεκμηριώνει τις επιδόσεις που είναι απαραίτητες για διαγνωστική κατηγοριοποίηση και ποσοτική αξιολόγηση.

Παρά τις πολύτιμες προσπάθειες νευροψυχολόγων που εργάζονται στην Ελλάδα, για την συλλογή και δημιουργία σταθμισμένων δεδομένων για κάποια από τα ήδη υπάρχοντα νευροψυχολογικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται στο εξωτερικό, και για πολλά από τα ευρέως διαδεδομένα εργαλεία που είναι απαραίτητα στην καθημερινή κλινική πρακτική ή και για ερευνητικούς σκοπούς, δεν υπάρχουν ακόμη *εμπορικά διαθέσιμα εργαλεία*. Ένα τέτοιο εργαλείο, αποτελεί και η *Διαγνωστική Εξέταση της Βοστώνης για την Αφασία*, που όπως αναφέρθηκε προηγουμένως αποτελεί κλασικό εργαλείο στο πεδίο αξιολόγησης της γλωσσικής λειτουργίας και ιδιαίτερα της αφασίας. Προκειμένου να συνεχιστεί η προσπάθεια για τη συμπλήρωση βασικών νευροψυχολογικών εργαλείων στον Ελληνικό χώρο και τη διάθεση τους στο εμπορικό πεδίο, αποφασίσαμε να προσαρμόσουμε το εργαλείο αυτό στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, αναλάβαμε την προσαρμογή της συνοπτικής μορφής της

ΔΕΒΑ (Διαγνωστική εξέταση της Βοστώνης για την Αφασία – Συνοπτική Μορφή (ΔΕΒΑ-ΣΜ)). Το εργαλείο αυτό παρέχει τη δυνατότητα στον κλινικό να προσδιορίσει τα γλωσσικά ελλείμματα ως βάση για τους θεραπευτικούς στόχους που θα ακολουθήσει. Επίσης τα αποτελέσματα των επιμέρους δοκιμασιών μπορούν να καταγραφούν ποσοτικά προσφέροντας έτσι στον κλινικό τη δυνατότητα να αξιολογήσει την πρόοδο του ασθενούς κατά την περίοδο της ανάρρωσης. Παράλληλα, βοηθάει τον εξεταστή να προσδιορίσει τα σχετικώς ανέπαφα λειτουργικά στοιχεία των εκφραστικών και προσληπτικών γλωσσικών ικανοτήτων του ασθενούς και να θέσει τους κατάλληλους θεραπευτικούς στόχους για αποκατάσταση. Η ΔΕΒΑ-ΣΜ ενδείκνυται για κλινικούς που απασχολούνται σε κλινικά πλαίσια όπου τα χρονικά πλαίσια είναι βασική ανησυχία, καθώς ο χρόνος χορήγησής της δεν υπερβαίνει τα 40 λεπτά. Η συνοπτική αυτή μορφή περιλαμβάνει όλες τις επιμέρους δοκιμασίες (εξετάζοντας όμως συνοπτικά) της περιεκτικής (πλήρους) έκδοσης και παρέχει στον κλινικό συνοπτικά αντιπροσωπευτική συλλογή ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων. Ειδικότερα, η ΔΕΒΑ-ΣΜ, υποδιαιρείται σε πέντε λειτουργικές υποενότητες: *Καθομιλούμενος και Επεξηγηματικός Λόγος, Ακουστική Κατανόηση, Έκφραση Λόγου (περιλαμβάνει τη Δοκιμασία Κατονομασίας της Βοστώνης-Συνοπτική Μορφή (ΔΚΒ-ΣΜ) 15 εικόνων - λέξεων) Ανάγνωση και Γραφή / Γραπτός Λόγος.*

Το υλικό της ΔΕΒΑ-ΣΜ αποτελείται από έντυπο **Φυλλάδιο Καταγραφής** των επιμέρους δοκιμασιών, από έντυπο **Φυλλάδιο Ερεθισμάτων**, από έντυπο **Φυλλάδιο Ερεθισμάτων της Δοκιμασίας Κατονομασίας της Βοστώνης (ΔΚΒ-ΣΜ)** και από το **Κλινικό Εγχειρίδιο**. Το **Φυλλάδιο Καταγραφής** αποτελεί τον οδηγό χορήγησης και βαθμολόγησης της δοκιμασίας. Το **Φυλλάδιο Ερεθισμάτων** εμπεριέχει όλο το απαραίτητο υλικό (κάρτες ερεθισμάτων) που χρειάζονται για τη χορήγηση της ΔΕΒΑ-ΣΜ εκτός από τα ερεθίσματα (εικόνες) **της Δοκιμασίας Κατονομασίας της Βοστώνης (ΔΚΒ-ΣΜ)**. Το **Κλινικό Εγχειρίδιο** αποτελείται από πέντε κεφάλαια και ένα προσάρτημα. Τα δυο πρώτα κεφάλαια του εγχειριδίου αναφέρονται στο θεωρητικό υπόβαθρο και τη φύση των γλωσσικών διαταραχών, ενώ το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει περιεκτικά τη διαδικασία προσαρμογής και στάθμι-

σης της ΔΕΒΑ-ΣΜ στην Ελλάδα και παρέχει κανονιστικά δεδομένα (νόρμες) προς κλινική και ερευνητική χρήση. Το τέταρτο κεφάλαιο, αποτελεί αναλυτικό εγχειρίδιο χορήγησης, βαθμολόγησης και ερμηνείας της ΔΕΒΑ-ΣΜ, και το πέμπτο κεφάλαιο, παρέχει μία επεξηγηματική σύνοψη των μείζονων αφασικών συνδρόμων, με αναλυτική περιγραφή αφασικών περιπτώσεων που έχουν προσαρμοστεί ειδικά για την ΔΕΒΑ-ΣΜ, με σκοπό την καλύτερη κατανόηση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων του εργαλείου αυτού. Στο προσάρτημα του κλινικού εγχειριδίου επισυνάπτεται το **Φυλλάδιο Καταγραφής** και ένα συμπληρωματικό **άρθρο** που αναφέρεται στην *«Ταξινόμηση και Διαγνωστική Προσέγγιση των Αφασικών Διαταραχών»*. Το **Φυλλάδιο Καταγραφής**, όπως προαναφέρθηκε, είναι ο οδηγός της δοκιμασίας και περιλαμβάνει όλες τις επιμέρους δοκιμασίες με τις οδηγίες χορήγησης και βαθμολόγησης. Όλες οι επιμέρους δοκιμασίες εμφανίζονται στην ίδια σειρά που εμφανίζονται οι κάρτες ερεθισμάτων στο **Φυλλάδιο Ερεθισμάτων**. Για την καλύτερη κατανόηση, χορήγηση, βαθμολόγηση και ερμηνεία της δοκιμασίας (τουλάχιστον πριν από την πρώτη χορήγηση), προτείνεται η ταυτόχρονη ενδελεχής μελέτη του τετάρτου κεφαλαίου του κλινικού εγχειριδίου, του **Φυλλαδίου Καταγραφής**, του **Φυλλαδίου Ερεθισμάτων της Δοκιμασίας Κατονομασίας της Βοστώνης ΔΚΒ- ΣΜ** και του **Φυλλαδίου Ερεθισμάτων της ΔΕΒΑ-ΣΜ**.

Στην προσπάθεια αυτή της προσαρμογής και στάθμισης της ΔΕΒΑ-ΣΜ, στην ελληνική γλώσσα και κουλτούρα συνεργάστηκαν πολλοί. Την επιμέλεια του έργου αυτού, είχαν οι Λάμπρος Μεσσήνης, Ανδρέας Καστελλάκης, Ευγενία Παναγέα και Παναγιώτης Παπαθανασόπουλος. Ο Λάμπρος Μεσσήνης είναι Κλινικός Νευροψυχολόγος, στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Πατρών και υπεύθυνος του Ιατρείου μνήμης – νευροψυχολογίας, της Νευρολογικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Πατρών. Παράλληλα, είναι διδάσκων του Τμήματος Λογοθεραπείας στο ΑΤΕΙ Πατρών. Ο Ανδρέας Καστελλάκης, είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Ψυχοφυσιολογίας, στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Η Ευγενία Παναγέα, είναι Λογοθεραπεύτρια – Λογοπαθολόγος, στο Ιατρείο μνήμης – νευροψυχολογίας, της Νευρολογικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Πατρών και ο Παναγιώτης Παπαθανασό-

σόπουλος είναι Καθηγητής Νευρολογίας και διευθυντής της Νευρολογικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Πατρών, καθώς και Πρόεδρος της Ελληνικής Ακαδημίας Νευροανοσολογίας. Στο έργο αυτό, συμμετείχαν επίσης: η Μαρία Μαυρικάκη, που σήμερα συνεχίζει τις μεταδιδακτορικές της σπουδές στις ΗΠΑ, μεταφράζοντας αρχικά το κλινικό εγχειρίδιο στην ελληνική γλώσσα· η Στέλλα Γιακουμάκη, Επίκουρος Καθηγήτρια Κλινικής Νευροψυχολογίας, στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, συνεισφέροντας στην ερμηνεία και επεξήγηση ορισμένων όρων του κλινικού εγχειριδίου και του Φυλλαδίου Καταγραφής, και η Ελένη Ορφανίδου, Λέκτορας Γνωστικής – Πειραματικής Ψυχολογίας στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, που συνεισέφερε επίσης στην ερμηνεία και επεξήγηση ορισμένων όρων του κλινικού εγχειριδίου. Την στατιστική ανάλυση των δεδομένων ανέλαβε ο Βασίλης Γεωργίου, Διδάκτωρ Στατιστικολόγος – Μαθηματικός και διδάσκων στο ΑΤΕΙ Πατρών. Την εκπαίδευση των εξεταστών για τη συλλογή δεδομένων είχαν ο Λάμπρος Μεσσήνης, και οι λογοθεραπευτές Εμμανουήλ Ανυφαντής και Ευγενία Παναγέα. Στη συλλογή δεδομένων συμμετείχαν οι λογοθεραπευτές Ευγενία Παναγέα, Εμμανουήλ Ανυφαντής, Αικατερίνη Άρχου και Χριστίνα-Μαρία Γκεμουλέτ (κυρίως στα κλινικά δείγματα), ενώ στο φυσιολογικό δείγμα συμμετείχαν η Μάγδα Μπασιάκου, Εμμανουήλ Ανυφαντής, Χριστίνα-Μαρία Γκεμουλέτ, Κωνσταντίνος Αβραμίδης, Φαίδρα Κουκάρα και η Ευσταθία Καρβέλη. Συμμετείχαν επίσης οι ειδικά εκπαιδευμένοι ψυχολόγοι, Αικατερίνη Περρωτή και Ιωάννα Γιαννάκη.

Ευελπιστώντας στη θετική αποδοχή του εργαλείου αυτού στην Ελλάδα, θα ήθελα καταρχάς να ευχαριστήσω θερμά τους εξαιρετικούς συνεργάτες και συ-

νεπιμελητές της ΔΕΒΑ-ΣΜ (Ανδρέα Καστελλάκη, Ευγενία Παναγέα και Παναγιώτη Παπαθανασόπουλο), με τους οποίους συνεργάστηκα άσπογα για την προσαρμογή του εργαλείου αυτού στην Ελλάδα. Ιδιαίτερες ευχαριστίες αποδίδονται στον διευθυντή της Νευρολογικής κλινικής του Πανεπιστημίου Πατρών, κ. Παναγιώτη Παπαθανασόπουλο για τη συνεχή υποστήριξη του στην προώθηση της Νευροψυχολογίας και τη δημιουργία Νευροψυχολογικών εργαλείων στην Ελλάδα. Ακόμη, ευχαριστώ τους Νικόλαο Δημητσίανο, Μαίρη Κοσμίδου και Παναγιώτη Παπαθανασόπουλο για τη συνεργασία συγγραφής του επιστημονικού άρθρου που επισυνάπτεται στο προσάρτημα του εγχειριδίου αυτού. Τις θερμές μου ευχαριστίες οφείλω επίσης σε όλους τους υπόλοιπους συναδέλφους και συνεργάτες που συμμετείχαν στο μεγάλο αυτό έργο, ο καθένας με τον τρόπο του, συνέβαλαν ουσιαστικά στην ολοκλήρωση του. Ένα μεγάλο ευχαριστώ για τη συμμετοχή τους, οφείλω σε όλους τους ανώνυμους ασθενείς που συμμετείχαν στη μελέτη εγκυρότητας, των οποίων η συμμετοχή αποδείχτηκε ουσιαστική για τον καθορισμό της κλινικής χρησιμότητας του εργαλείου. Ολοκληρώνοντας αυτόν τον πρόλογο θέλω να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον φίλο και εκδότη, Άγγελο Γκότση και τους συνεργάτες του εκδοτικού του οίκου, για την αποφασιστικότητα, συνέπεια και συνεχή προσφορά τους στην προώθηση της νευροψυχολογικής γνώσης στην Ελλάδα.

Λάμπρος Μεσσήνης

Κλινικός Νευροψυχολόγος

Υπεύθυνος Ιατρείου Μνήμης – Νευροψυχολογίας

Νευρολογική Κλινική

Πανεπιστημίου Πατρών

Διδάσκων τμήματος Λογοθεραπείας

ΑΤΕΙ Πατρών

Αντί Προλόγου

(Πρώτη Περιεκτική Έκδοση)

Ο Δρ. Harold Goodglass μου διηγήθηκε ότι έλαβε την πρώτη του επιχορήγηση από το ΕΙΥ [Εθνικό Ινστιτούτο Υγείας των ΗΠΑ - National Institute of Health (NIH)] το 1960 και στη συνέχεια προσέλαβε ανθρώπους που τον ακολούθησαν σε διάφορα Νοσοκομεία Βετεράνων, για να αξιολογήσουν ασθενείς με τη βοήθεια της αρχικής μορφής της Διαγνωστικής Εξέτασης της Βοστώνης για την Αφασία (ΔΕΒΑ - BDAE). Αυτό σημαίνει ότι συνδέθηκα με τη ΔΕΒΑ σε όλη την επαγγελματική μου ζωή. Αρχικά την αντίκρισα σε μορφή κειμένου που αναπαραγόταν μέσω πολυγράφου, το οποίο κείμενο οι φοιτητές μου και εγώ μεταφέραμε από το Ιατρικό Κέντρο Βετεράνων της Βοστώνης στο Κολλέγιο Emerson, στη συνέχεια ως μοντέρνα μοβ έκδοση του 1972 και έπειτα στην πιο επιβλητική σκούρα μπλε αναθεωρημένη έκδοση του 1983. Ουσιαστικά ποτέ δεν αποχωρίστηκα τη ΔΕΒΑ. Η δοκιμασία των Δρ. Goodglass και Kaplan είχε διαρκή επιρροή σ' όλη μου την καριέρα και σ' αυτήν δύο τουλάχιστον γενεών ερευνητών και κλινικών που πραγματεύονται την αφασία, όχι μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (Η.Π.Α.), αλλά επίσης σε πολλές χώρες του κόσμου μέσω μεταφράσεων. Είναι πιθανώς το πλέον ευρέως χρησιμοποιούμενο εργαλείο για την εκτίμηση των αφασικών διαταραχών. Η ΔΕΒΑ αποτελεί κοινή γλώσσα για ερευνητές και κλινικούς και κοινό σημείο αναφοράς από το οποίο έχουν ανθίσει οι γνώσεις μας σχετικά με την αφασία.

Και τώρα σας παρουσιάζω τη νέα ΔΕΒΑ, όχι απλά μια εκμοντερνισμένη αναθεωρημένη έκδοση, αλλά μια έκδοση που έχει αλλάξει κατά πολύ. Αυτή η γυναίκα, εξακολουθεί να πλένει πιάτα χωρίς επίγνωση για όσα συμβαίνουν ενώ τα παιδιά της παίζουν και η γρήγορη καφέ αλεπού συνεχίζει να πηδάει πάνω από τον τεμπέλη σκύλο, χωρίς να έχουν αλλάξει πολλά άλλα (Στμ. αναφέρεται στην εικόνα της κλοπής του μπισκότου στο πλαίσιο αφήγησης της σχετικής ιστορίας). Για την πραγματικότητα της σύγχρονης κλινικής πρακτικής, υπάρχει μια πιο ευπρόσδεκτη συνοπτική έκ-

δοση, η οποία έχει σταθμιστεί προσεκτικά όπως και η εκτεταμένη έκδοση από την οποία προέρχεται. Στο άλλο άκρο του περιεκτικού συνεχούς, συμπληρωματικές μετρήσεις (επιμέρους δοκιμασίες) παρεμβάλλονται έξυπνα στο υλικό της συστοιχίας ΔΕΒΑ. Αυτές οι δοκιμασίες δίνουν την ευκαιρία σε κλινικούς και ερευνητές να καταδείξουν πιο λεπτομερώς πολλές πτυχές της γλώσσας των ασθενών που μπορεί να είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες ή να αποτελούν πρόκληση. Ενσωματώνεται η Δοκιμασία Κατονομασίας της Βοστώνης (Boston Naming Test), σε μια νέα έκδοση που βοηθά τους εξεταστές να προσδιορίσουν το βαθμό στον οποίο οι αφασικοί ασθενείς τους αναγνωρίζουν τις εικόνες τις οποίες δεν μπορούν να ονοματίσουν. Μια μέθοδος ποσοτικοποίησης της βαρύτητας (των ελλειμμάτων της αφασίας), ο Δείκτης Γλωσσικών Ικανοτήτων (Language Competence Index), τώρα συμπληρώνει την Κλίμακα Εκτίμησης της Σοβαρότητας (Severity Rating Scale). Οι διαδικασίες βαθμολόγησης και οι ορισμοί έχουν αποσαφηνιστεί. Νέες επιμέρους δοκιμασίες έχουν προστεθεί και κάποιες γνωστές παλιές έχουν καταργηθεί. Σ' όλη την έκταση της αναθεωρημένης έκδοσης, αυτή η ΔΕΒΑ κάνει εκτεταμένη χρήση πρόσφατων πληροφοριών που σχετίζονται με την αφασική γλώσσα. Η νέα ΔΕΒΑ είναι ένα νέο ισχυρό ερευνητικό και κλινικό εργαλείο.

Προετοιμάζοντας αυτόν τον πρόλογο, ανέτρεξα στα εγχειρίδια του 1972 και του 1983 και πρόσφερα στον εαυτό μου την ευχαρίστηση να τα ξαναδιαβάσω. Επιπλέον, με το να παρουσιάζουν το "πώς να" χρησιμοποιήσει κάποιος τη ΔΕΒΑ, παρέχουν μια λεπτομερή έκθεση του θεωρητικού προσανατολισμού της δοκιμασίας, και είναι θησαυροί κλινικών γνώσεων για την αφασία. Αυτά τα χαρακτηριστικά δεν εγκαταλείφθηκαν στο νέο εγχειρίδιο. Αλλά κάτι σημαντικό έχει επίσης προστεθεί. Η νέα ΔΕΒΑ αποτελεί ένα εντατικό μάθημα για όλα τα πράγματα που έχουμε μάθει σχετικά με τις ψυχογλωσσικές πτυχές της αφασίας και δεν έχουν μεταβληθεί τα τελευταία 25 χρόνια. Οι Δρ.

Goodglass και Karlan έχουν αφιερώσει την επαγγελματική τους ζωή στην πρώτη γραμμή της μελέτης της αφασίας και το πώς να ανιχνεύσουν τα πολλά προβλήματα της με έναν ιδιαίτερα ορθολογικό τρόπο που βασίζεται σε αρχές. Το γεγονός ότι συνεχίζουν να βρίσκονται στο προσκήνιο είναι απολύτως ξεκάθαρο τόσο στη νέα ΔΕΒΑ όσο και στο εγχειρίδιο χρήσης που τη συνοδεύει.

Ένωσα πως ήταν βαθύτατα τιμητικό για μένα όταν οι φίλοι και δάσκαλοι μου Harold Goodglass και Edith Karlan μου ζήτησαν να γράψω αυτόν τον πρόλογο. Ο πρόλογος αυτός μου προσφέρει επιπλέον τη δυνατότητα να διατυπώσω δημοσίως πως είμαι υποχρεω-

μένη απέναντί τους για τη ΔΕΒΑ, η οποία με έχει διαφωτίσει, όπως και πολλούς άλλους, αναφορικά με την αφασία. Το σημαντικότερο είναι πως μου προσφέρει τη δυνατότητα να τους ευχαριστήσω για την σταθερή τους προθυμία να μοιραστούν τη γνώση τους μαζί μου.

Audrey L. Holland

*Διακεκριμένη Καθηγήτρια
Επιστημών Λόγου και Ακοής,
Πανεπιστήμιο της Αριζόνα
Τούσον, Αριζόνα (AZ)*

Απρίλιος, 2000

Η Διαγνωστική Εξέταση της Βοστώνης για την Αφασία (ΔΕΒΑ), η οποία δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά το 1972, παρέμεινε ουσιαστικά αμετάβλητη για 26 χρόνια. Έχει επίσης διατηρήσει έναν υψηλό βαθμό δημοφιλίας, τον οποίο απέκτησε σε σύντομο διάστημα μετά τη δημοσίευσή της. Αποδίδουμε τη δημοφιλία της στο γεγονός ότι σχεδιάστηκε για να τονίσει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της επίδοσης ασθενών που χαρακτηρίζουν συγκεκριμένα αφασικά ελλείμματα και τα οποία μπορούν να ανευρεθούν στην εκάστοτε περίπτωση. Ο σχεδιασμός αυτών των μέτρων συχνά εμπεριέχει τη δημιουργία κλιμάκων εκτίμησης, για την επισήμανση ελλειμμάτων που δεν υπόκεινται σε μέτρηση σωστών και λανθασμένων απαντήσεων. Αντιμετωπίζοντας αυτά τα προβλήματα μέτρησης, δώσαμε στους κλινικούς εργαλεία για να διακρίνουν σωστά μεταξύ των νευρολογικά διαγνωσμένων αφασικών συνδρόμων. Καθιερώσαμε ως αρχή του τρόπου που δουλέψαμε ότι η αφασία δεν υπόκειται σε πλήρη περιγραφή είτε με ψυχογλωσσικούς όρους, με βάση τις λειτουργίες (modalities) που επηρεάζονται από εισερχόμενες ή εξερχόμενες πληροφορίες, είτε από τον κατάλογο των τύπων λαθών που έχουν ταυτοποιηθεί. Όλα αυτά θα πρέπει να παίζουν κάποιο ρόλο στην εξέταση.

Τα χρόνια από την τελευταία έκδοση του 1983, το πεδίο της αξιολόγησης της αφασίας βρίσκεται κάτω από πίεση για να αλλάξει προς μια σειρά κατευθύνσεις. Από την μία πλευρά, η ανάπτυξη της νευρογλωσσικής έρευνας έχει ευαισθητοποιήσει τους κλινικούς και τους ερευνητές σε μια σειρά παραμέτρων της γλωσσικής επίδοσης οι οποίες είτε δεν επισημαίνονταν είτε μετριούνταν ανεπαρκώς στην προγενέστερη έκδοση της ΔΕΒΑ. Από την άλλη πλευρά, τα οικονομικά της διανομής υπηρεσιών υγείας έθεσαν σε πρώτη προτεραιότητα την επίτευξη μιας χρονικά αποτελεσματικής και δυναμικά ολοκληρωμένης αξιολόγησης. Η πρώτη πίεση μπορεί να οδηγήσει σε μια μεγαλύτερη και πιο σχολαστική εξέταση. Η δεύτερη σε μια συντεταγμένη διαδικασία.

Η λύση που προκρίναμε υπό την πίεση αυτού του διλήματος, είναι να παρέχουμε μια Συνοπτική Μορφή της νέας ΔΕΒΑ που θα παρέχει μια σύντομη, χωρίς περιττά στοιχεία, αξιολόγηση, αλλά μια (μορφή) η οποία ακόμα τεκμηριώνει τις επιδόσεις που είναι απαραίτητες για διαγνωστική κατηγοριοποίηση και ποσοτική αξιολόγηση.

Για να ενσωματωθεί όλη η πρόοδος της σύγχρονης νευρογλωσσικής έρευνας σε μια πλήρη ψυχογλωσσική μελέτη περίπτωσης θα έπρεπε να εμπεριέχει μια μη πρακτική, μεγάλη δοκιμασία. Για να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα αυτό, επιλέξαμε τη βασική ή την Πρότυπη (Καθιερωμένη) Μορφή της Δοκιμασίας, με προαιρετικές παραπομπές στην Εκτεταμένη Εξέταση για να ελεγχθούν σε βάθος εκείνες οι περιοχές για τις οποίες ενδιαφέρεται ο εξεταστής. Οι επιμέρους δοκιμασίες που παρουσιάζονται στην Εκτεταμένη Εξέταση άπτονται περιοχών που έχουν λάβει μεγάλη προσοχή στη σύγχρονη ψυχογλωσσική έρευνα. Αυτές είναι: (1) η εκμαίευση πιο εκτεταμένων ελεύθερων αφηγήσεων και βαθμολόγησης της πολυπλοκότητας της ομιλίας· (2) η εξέταση ειδικών κατηγοριών διάκρισης στη λεξιλογική παραγωγή και κατανόηση· (3) η αξιολόγηση της κατανόησης του συντακτικού και (4) η ανάλυση της ανάγνωσης μέσω του ελέγχου της μετατροπής γραφημάτων σε φωνήματα, μέσω λεξιλογικής απόφασης και μέσω της επεξεργασίας γραμματικών συναρτήσεων. Στόχος μας είναι να δώσουμε στα χέρια του κλινικού έναν κατάλογο δοκιμασιών που θα είναι ολοκληρωμένος και εύκολα προσβάσιμος, και από τον οποίο αυτός ή αυτή θα μπορεί να επιλέξει κατά βούληση.

Το κλινικό εγχειρίδιο, *Η Αξιολόγηση της Αφασίας και των Συναφών Διαταραχών*, είναι σε μεγάλο βαθμό αναθεωρημένο, ώστε να αντικατοπτρίζει αλλαγές στην οπτική μας για τα αφασικά σύνδρομα και να παρουσιάσει μια νέα στατιστική βάση για την αναθεωρημένη εξέταση. Το Κεφάλαιο 4 είναι ένα λεπτομερές χρηστικό εγχειρίδιο χορήγησης που καλύπτει τη λογική, τις μεθόδους χορήγησης και βαθμολόγησης των επιμέρ-

ους δοκιμασιών. Το Κεφάλαιο 5 έχει μεταφερθεί με μικρές αλλαγές από την έκδοση του 1983, για να παρέχει μια προσέγγιση του ελέγχου των οπτικο-χωρικών και ποσοτικών δεξιοτήτων έπειτα από εγκεφαλική κάκωση χρησιμοποιώντας την Ποσοτική Οπτικο-χωρική Συστοιχία Δοκιμασιών που αναπτύχθηκε στο εργαστήριό μας (Στμ. Το κεφάλαιο αυτό δεν περιλαμβάνεται στην ελληνική έκδοση καθώς αναφέρεται στην Εκτεταμένη Έκδοση).

Η Edith Kaplan και εγώ, είμαστε ευγνώμονες απέναντι στη συνάδελφο και συνεργάτη μας, Δρ. Barbara Barresi, για την ουσιώδη συνεισφορά της. Η Barbara ανέλαβε την ευθύνη για κάθε γραφική, διοικητική, στατιστική και κλινική πτυχή αυτού του έργου. Προσέλαβε εξεταστές του πεδίου, δακτυλογράφησε και συγκέντρωσε φυλλάδια καταγραφής, εξέτασε αφασικούς και φυσιολογικά υποκείμενα, ταχυδρόμησε δοκιμαστικά πακέτα, κατέγραψε σε πίνακες και ανέλυσε εισερχόμενα δεδομένα, και έθεσε την κρίση της σε συμφωνία με τη δική μου και της Edith, στο να κάνει τις τελευταίες τροποποιήσεις αφού είχαν ενσωματωθεί τα δεδομένα. Πέραν της συνεισφοράς της Barbara, σημαντική ήταν η συνεισφορά της Δρ. Mary R. Hyde, που ήταν για πολλά χρόνια συνάδελφός, υπεύθυνη για την επεξεργασία των στατιστικών δεδομένων. Σε κρίσιμα σημεία, η Mary βασίστηκε στη στατιστική συμβουλή του Δρ. Kenneth J. Jones από το Πανεπιστήμιο του Brandeis.

Μεταξύ των συναδέλφων οι οποίοι συμμετείχαν κατά τις πρώτες περιόδους ανάπτυξης της δοκιμασίας ήταν η Δρ. Nancy Helm-Estabrooks της οποίας η συνεισφορά ήταν πολύ σημαντική στη διαμόρφωση της παρούσας μορφής των εννοτήτων της ανάγνωσης και γραφής. Η Tatiana Stoyanovska, μια υπότροφος από τα Σκόπια, εμπνεύστηκε τη χρήση των Μύθων του Αισώπου ως μέσο έκλυσης ελεύθερης αφήγησης, στη βάση της εμπειρίας της με αφασικούς ασθενείς στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Η καλλιτεχνικά χαρισματική συνάδελφος Δρ. Roberta Gallagher, σχεδίασε τις σκηνές αλληλεπίδρασης των ζώων που αποτελούν τις εικόνες ερεθίσματα για τους Μύθους του Αισώπου.

Η ανάπτυξη της σειράς των εικόνων ερεθισμάτων δε θα ήταν δυνατή χωρίς τη βοήθεια των γραφιστριών Susan Ward και Tamily Weissman. Η Tamily ουσιασ-

ικά μόνη της συγκέντρωσε όλες τις εικόνες ώστε να μπορούν να εκτυπωθούν, να φωτοτυπηθούν και να δοθούν για διανομή στους εξεταστές πεδίου. Για την τελική τροποποίηση της σειράς των φωτογραφιών, ευχαριστούμε για την αφοσίωση της στο έργο την Jennifer Roberts στο εργαστήριό μας στο Ιατρικό Κέντρο Βετεράνων της Βοστώνης.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε για τη συνεισφορά τους, τους εξεταστές, οι οποίοι εθελοντικά βρήκαν αφασικούς ασθενείς ως πειραματικά υποκείμενα και οι οποίοι έμαθαν τέλεια τη διαδικασία της χορήγησης της νέας αυτής δοκιμασίας και τη χορήγησαν σε ασθενείς που βρίσκονταν στις κλινικές τους ή τα ιατρεία τους. Είναι οι:

Cathie Austin, Ορλάντο, Φλόριντα

Julianna Baldo, Ιατρικό Κέντρο Βετεράνων, Martinez, Καλιφόρνια

William B. Barr, Νοσοκομείο Hillside, Glen Oaks, Νέα Υόρκη

Pelagie Beeson, Πανεπιστήμιο της Αριζόνα, Tucson, Αριζόνα

Rita Sloan Berndt, Πανεπιστήμιο του Maryland, Ιατρική Σχολή, Βαλτιμόρη, Maryland

Subhash Bhatnagar, Πανεπιστήμιο Marquette, Milwaukee, Ουισκόνσιν

Denise Birdsell, Ιατρικό Κέντρο Albany, Albany, Νέα Υόρκη

Denise Cariski, Ιατρικό Κέντρο για Βετεράνους, Madison, Ουισκόνσιν

Sandra Bond Charman, Πανεπιστήμιο του Τέξας, Ντάλλας, Τέξας

Susan Cohn, Willimantic, Κονέκτικατ

Heather Coles, Νοσοκομείο Strong Memorial, Ρότσεστερ, Νέα Υόρκη

Mari Doran, Κέντρο Αποκατάστασης Magee, Φιλαδέλφεια, Πενσυλβάνια

Nina F. Dronkers, Ιατρικό Κέντρο Βετεράνων, Martinez, Καλιφόρνια

Ruth Fink, Νοσοκομείο Αποκατάστασης Moss, Φιλαδέλφεια, Πενσυλβάνια

Patricia M. Fitzpatrick, Ιατρικό Κέντρο για Βετεράνους, Βοστώνη, Μασαχουσέτη

Lynn Fox, *Ιατρικό Κέντρο για Βετεράνους, Πόρτλαντ, Όρεγκον*

Meredith Gerdin, *Ιατρικό Κέντρο για Βετεράνους, Μινεάπολη, Μινεσότα*

Guila Glosser, *Ιατρικό Κέντρο Πανεπιστημίου Πενσυλβάνιας, Φιλαδέλφεια, Πενσυλβάνια*

Kevin Kearns, *Πανεπιστήμιο του Northeastern, Βοστώνη, Μασαχουσέτη*

Nancy Lefkowitz, *Νοσοκομείο Αποκατάστασης Spraulding, Βοστώνη, Μασαχουσέτη*

Charlotte Mitchum, *Πανεπιστήμιο του Maryland, Ιατρική Σχολή, Βαλτιμόρη, Maryland*

Sarah Neuburger, *Ιατρικό Κέντρο για Βετεράνους, Πόρτλαντ, Όρεγκον*

Marjorie Nicholas, *Ιατρικό Κέντρο για Βετεράνους, Βοστώνη, Μασαχουσέτη*

Leslie Gonzalez-Rothi, *Ιατρικό Κέντρο για Βετεράνους, Gainesville, Φλόριντα*

Carol Paine, *Ορλάντο, Φλόριντα*

Karen Prescott, *Ιατρικό Κέντρο Άγιος Ιωάννης, Τούλσα, Οκλαχόμα*

Natalie Schaeffer, *Forest Hills, Νέα Υόρκη*

Myrna F. Schwartz, *Νοσοκομείο Αποκατάστασης Moss, Φιλαδέλφεια, Πενσυλβάνια*

Christie Spencer, *Ιατρικό Κέντρο Βετεράνων, Πίτσμποργκ, Πενσυλβάνια*

Sarah Stranberg, *Ιατρικό Κέντρο Πανεπιστημίου της Iowa, πόλη Iowa, Iowa*

Cynthia Thompson, *Πανεπιστήμιο Northwestern, Έβανστον, Ιλινόις*

Robert T. Wertz, *Ιατρικό Κέντρο για Βετεράνους, Nashville, Τενεσί*

Lora Zaroff, *Σαν Ντιέγκο, Καλιφόρνια*

Η δουλειά αυτή στηρίχθηκε εν μέρει από μία χορηγία (USPHS, DC 00081). Οι συγγραφείς είναι ευγνώμονες για την στήριξη που τους παρείχε ο εκδοτικός οίκος Lippincott Williams & Wilkins.

Harold Goodglass, PhD

Edith Kaplan, PhD

Βοστώνη, MA

Απρίλιος, 2000

Πρόλογος	
Συνοπτικής Ελληνικής Μορφής της Διαγνωστικής Εξέτασης της Βοστώνης για την Αφασία (ΔΕΒΑ – ΣΜ)	5
Αντί Προλόγου (Πρότυπη Περιεκτική Έκδοση)	8
Πρόλογος Πρότυπης Περιεκτικής Έκδοσης	10
Κεφάλαιο 1	
Θεωρητικό Υπόβαθρο	15
Κεφάλαιο 2	
Η Φύση των Ελλειμμάτων	19
Κεφάλαιο 3	
Προσαρμογή – Στάθμιση Συνοπτικής Μορφής της Διαγνωστικής Εξέτασης της Βοστώνης για την Αφασία στα Ελληνικά	30
Κεφάλαιο 4	
Εγχειρίδιο Χορήγησης για τη Συνοπτική Μορφή της Διαγνωστικής Εξέτασης της Βοστώνης για την Αφασία στα Ελληνικά	57
Κεφάλαιο 5	
Επεξηγηματική Σύνοψη: Μείζονα Αφασικά Σύνδρομα	68
Βιβλιογραφικές Αναφορές	102
ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ	
Φυλλάδιο Καταγραφής Συνοπτικής Μορφής Διαγνωστικής Εξέτασης της Βοστώνης για την Αφασία στα Ελληνικά	105
<i>(Λάμπρος Μεσσήνης, Ανδρέας Καστελλάκης, Ευγενία Παναγέα & Παναγιώτης Παπαθανασόπουλος, 2013).</i>	
Ταξινόμηση και Διαγνωστική Προσέγγιση Αφασικών Διαταραχών	137
<i>(Λάμπρος Μεσσήνης, Νικόλαος Δημησιάνος, Μαίρη Κοσμίδου & Παναγιώτης Παπαθανασόπουλος, 2013)</i>	
Βιβλιογραφία	153